

ГРОМАДСЬКІ ПРОСТОРИ В ПОРТОВИХ КОМПЛЕКСАХ: СТВОРЕННЯ ПРИВАБЛИВОГО СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ МЕШКАНЦІВ ТА ВІДВІДУВАЧІВ**¹Кондратюк В.**

vovakondratyukk@gmail.com, ORCID: 0000-0002-2457-2949

¹*Одеська державна академія будівництва та архітектури
вул. Дідріхсона, 4, м. Одеса, 65029, Україна*

Анотація. У цьому дослідженні розглядається еволюція та значення публічних просторів у портових комплексах як динамічних вузлів міського життя, де сходяться економічна активність, культурний обмін та якість навколишнього середовища. Портові комплекси, які традиційно розглядалися виключно як центри промислової логістики, все частіше переосмислюються як каталізатори міського відродження та залучення громадськості. Ця стаття окреслює концептуальні рамки, що поєднують містобудування, ландшафтну архітектуру та соціальну політику, щоб дослідити, як громадські простори в портових районах можуть підвищити якість життя мешканців і створити привабливе середовище для відвідувачів. Спираючись на міждисциплінарні підходи та актуальні глобальні дослідження, в аналізі оцінюються конкретні приклади з США, Європи та Азії, які демонструють, що добре спроектовані громадські простори в портових комплексах сприяють сталому міському розвитку, сприяючи соціальній інтеграції, економічній диверсифікації та екологічній стійкості. Крім того, дослідження визначає виклики та можливості, характерні для постіндустріальних набережних, наголошуючи на адаптивному повторному використанні, багатофункціональній забудові та участі громадськості у процесах планування. Результати дослідження свідчать про те, що цілеспрямовані заходи в портових районах можуть перетворити занедбані простори на живі громадські центри. Це дослідження не лише узагальнює міжнародний досвід, а й критично аналізує контекстуальні чинники, що впливають на міські набережні України, зокрема соціально-економічні перетворення та практики регіонального планування. У підсумку, стаття пропонує стратегічні рекомендації для містобудівників і політиків, виступаючи за інтегровані підходи до проектування, які збалансують збереження спадщини з інноваційним просторовим програмуванням для реалізації повного потенціалу портових комплексів як багатофункціональних публічних просторів.

Ключові слова: портові комплекси, громадські простори, відродження міст, дизайн публічного простору, сталий дизайн, редевелопмент набережних, залучення громадськості, постконфліктна реконструкція, культурна спадщина, глобалізація.

Актуальність дослідження. Полягає у дослідженні перетворення портових комплексів на сучасні громадські простори є важливими як для теоретичних розробок, так і для практичної міської політики. Редевелопмент застарілих промислових зон у багатофункціональні райони сприяє соціальній взаємодії, економічному відродженню та екологічній стійкості. Світовий досвід - від США та Європи до Азії - демонструє, що поєднання збереження історичної спадщини з сучасним управлінням і технологіями значно покращує якість міста, а залучення громади є важливим для довгострокового успіху. В Україні такі міста, як Одеса та Миколаїв, починають відроджувати свої причальні території, адаптуючи успішні міжнародні практики до місцевих умов. Тому це дослідження є життєво важливим, оскільки воно синтезує глобальні ідеї та пропонує конкретні рішення для створення динамічних, сталих громадських просторів, які покращують міське життя. [1.]

Постановка проблеми. Незважаючи на успішні міжнародні приклади, багато портів комплексів продовжують недостатньо використовуватися, а застаріла інфраструктура перешкоджає життєдіяльності міст. У багатьох містах, особливо в країнах з перехідною економікою, застарілі промислові об'єкти вступають у конфлікт з новими потребами у доступному, багатофункціональному громадському просторі. Виклик полягає в узгодженні економічних вимог з покращенням якості життя, оскільки зацікавлені сторони повинні орієнтуватися в складній нормативно-правовій базі, фінансових обмеженнях і різних баченнях майбутнього міст. У цьому контексті постійний розрив між теоретичними моделями та реаліями на місцях зумовлює необхідність цілеспрямованих досліджень для визначення стратегій, які перетворюють недозавантажені портів території на динамічні громадські простори.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Нещодавні наукові статті і публікації підкреслюють нагальну потребу в теоретичних і практичних досягненнях. Аналіз наукових матеріалів свідчить про інтерес науковців до реновації портів територій та розвитку громадських просторів. Ці дослідження охоплюють різні аспекти, від соціально-економічних до архітектурно-просторових, спрямованих на інтеграцію портів зон у міське середовище та підвищення якості життя мешканців.

В науковій статті О.С. Савицька, В.В. Халін "Соціально-економічні аспекти реновації портів територій" [2.] автори аналізують виникнення нових функцій у портів зонах та їх вплив на сталий розвиток великих міст.

О.С. Савицька, Л.В. Левченко у статті "Реновація портів територій в історичній частині міст" [3.] досліджено світові тенденції реновації портів територій та їх вплив на стійкий економічний розвиток великих міст із забезпеченням соціальної безпеки.

Із матеріалів статті Мерилова І.О., Невгомонний Г.У., Речиц О.А., Турган І.В., "Еколого-містобудівні форми реновації депресивних територій великого міста" [4.] автори досліджують екологічні та містобудівні аспекти реновації, спираючись на закордонний досвід та пропонуючи рекомендації для українських міст.

У статті О.М. Стасюк, Н.О. Федяй "Систематизація факторів впливу на розвиток морських портів України" досліджено теорії регіональної економіки щодо розвитку та розміщення морських портів України. [5.] На основі проведеного дослідження теорій регіональної економіки – розвитку та розміщення підприємств, в якості яких виступають морські порти України, виокремлено, систематизовано та аргументовано низку факторів впливу на розвиток морських портів України. В наслідок узагальнення та систематизації окреслених факторів сформульовано власне визначення: «управління розвитком морських портів України в умовах європейської економічної інтеграції».

Дисертація Н.С. Соснова "Теоретико-методологічні основи формування громадських просторів міст України" присвячена вивченню досвіду дослідження міських просторів в умовах зміни моделей функціонування міста. [6.] Авторка аналізує особливості формування громадських просторів, породжені неузгодженістю інтересів усіх сторін, та пропонує методологічні підходи до їх вирішення.

У статті Коваль В.В., Котлубай В.О, С.А. Горбаченко "Стан та особливості удосконалення механізмів регулювання портів галузі" [7.] автори аналізують стримуючі фактори розвитку морського та річкового портів господарства України, визначаючи проблеми реорганізації та пропонуючи шляхи їх вирішення

Ці праці підкреслюють важливість комплексного підходу до реновації портів територій, врахування соціально-економічних, архітектурних та екологічних аспектів, а також залучення громади до процесу трансформації. Такий підхід сприяє сталому розвитку міст та підвищенню якості життя їх мешканців.

Мета. Мета цієї статті дослідити потенціал перетворення традиційних портових комплексів на сучасні громадські простори, що сприятимуть сталому розвитку міст. У статті узагальнено кращі міжнародні практики регенерації портових територій та оцінено їхню застосовність в українському контексті. Крім того, в ній наголошується на адаптації недостатньо використовуваних промислових портових територій для вирішення сучасних економічних та екологічних викликів, що в кінцевому підсумку сприятиме відродженню міст та культурному відродженню.

Ціль дослідження. Ціль дослідження в цій статті є критичний аналіз того, як традиційні портові комплекси можуть бути перетворені на динамічні громадські простори, що підвищують міську сталість та якість життя. Дослідження має на меті узагальнити найкращі світові практики регенерації портових територій та оцінити їхню застосовність в українському контексті. Інтегруючи знання з містобудування, ландшафтної архітектури та соціальної політики, дослідження має на меті визначити виклики та можливості, пов'язані з адаптивним повторним використанням невикористаних портових територій. Зрештою, ціллю дослідження є надання практичних рекомендацій для політиків та зацікавлених сторін щодо створення привабливого, багатофункціонального міського середовища, яке слугуватиме як мешканцям, так і відвідувачам.

Основний матеріал і результати дослідження. Портові комплекси від самого початку створювали як промислові й торговельні центри, що включали склади та залізничні колії, з мінімальною увагою до громадського доступу та естетики. Однак із розвитком міст зростає інтерес до перетворення цих промислових набережних на громадські простори. Інтеграція портової діяльності в міське середовище відкриває унікальні можливості для економічного розвитку, культурного збагачення і відпочинку. Багато портів, які втратили своє первісне значення через технологічний прогрес і зміни у світовій торгівлі, тепер можуть бути переобладнані в громадські зони, що поєднують рекреаційні, культурні та комерційні функції.

Історично порти відігравали ключову роль у розвитку торгівлі та економіки. У США, Європі та Азії порти були не тільки центрами торгівлі, а й сприяли культурному обміну та розвитку міст. [8.] У Європі великі порти, такі як Роттердам і Гамбург, перетворилися на портово-промислові комплекси, інтегровані в міську інфраструктуру (Рис. 1, 2). В Азії порти, такі як Шанхай і Сінгапур, стали світовими логістичними хабами, поєднуючи сучасні технології з міським розвитком (Рис. 3, 4). У США порти, такі як Лос-Анджелес і Нью-Йорк, зіграли важливу роль в економічному зростанні та урбанізації (Рис. 5, 6).

Рис. 1. Порт Роттердама, Нідерланди

Рис. 2. Порт Гамбурга, Німеччина

Рис. 3. Порт Шанхаю, КНР

Рис. 4. Порт Сінгапура, Сінгапур

Рис. 5. Порт Лос-Анджелеса, США

Рис. 6. Порт Нью-Йорка, США

З історичної точки зору, українські порти були спроектовані для задоволення потреб промисловості та транспорту. Однак з часом багато з цих об'єктів стали застарілими або втратили свою первісну функцію через зміни в технологіях і світовій економіці. Це відкриває нові можливості для їхнього використання як громадських просторів, які можуть стати важливими центрами для відпочинку, культури та соціальної взаємодії.

В Україні, з її вигідним географічним положенням і виходом до Чорного моря, порти завжди були важливими елементами економіки та інфраструктури. Сьогодні українські порти, такі як Одеса, Південний і Чорноморськ, стоять перед викликом модернізації та інтеграції в міське середовище (Рис. 7, 8, 9, 10). [9.] Перетворення портових територій на громадські простори може сприяти економічному розвитку, залученню інвестицій і поліпшенню якості життя городян. Однак для успішної реалізації таких проектів необхідні ретельне планування, врахування історичної спадщини та співпраця між державними органами, бізнесом і громадськістю.

Рис. 7. Порт Одеси, 1917р., Україна

Рис. 8. Порт Одеси, 2024р., Україна

Рис. 9. Порт Чорноморськ, 1961р., Україна

Рис. 10. Порт Чорноморськ, 2024р., Україна

Ефективне планування та дизайн мають вирішальне значення для перетворення портових комплексів на привабливі громадські простори. Це включає:

Міська інтеграція: Переосмислення портових просторів для збереження їх морського характеру, інтегруючи їх у міське середовище.

Доступність: Усунення міських бар'єрів та забезпечення доступу для всіх шляхом сприяння екологічно безпечній мобільності та зв'язності між різними портовими районами.

Багатофункціональна забудова: Включення різноманітних функцій, таких як житлові, комерційні та культурні, для створення жвавого та динамічного середовища.

Громадські зручності: Включення таких зручностей, як парки, площі та рекреаційні об'єкти, для покращення якості життя мешканців та відвідувачів.

Збереження історії: Захист та відновлення історичних будівель та споруд для збереження унікальної ідентичності та культурної спадщини порту.

Стале міське планування має важливе значення для створення громадських просторів у портових комплексах, які є екологічно відповідальними та сприяють благополуччю громади. Це включає:

Зелену інфраструктуру: Включення зелених зон, прибережних зелених поясів та парків для покращення екологічного середовища та надання можливостей для відпочинку.

Енергоефективність: Впровадження енергоефективних конструкцій будівель та відновлюваних джерел енергії для зменшення впливу портових операцій на навколишнє середовище.

Управління відходами: Створення ефективних систем управління відходами для мінімізації забруднення та сприяння переробці.

Якість води: Покращення якості води за допомогою таких заходів, як управління зливовими водами та очищення стічних вод.

Залучення громади до процесу планування та проектування має життєво важливе значення для створення громадських просторів, які відповідають потребам та бажанням мешканців. Це включає:

Публічні консультації: Проведення публічних консультацій для збору відгуків та ідей від мешканців та зацікавлених сторін.

Спільний дизайн: Співпраця з громадськими групами, місцевими підприємствами та іншими зацікавленими сторонами для розробки концепцій дизайну, які відображають бачення громади.

Освітні програми: Надання освітніх програм та семінарів для підвищення обізнаності про історію, культуру та навколишнє середовище порту.

В Україні питання розвитку громадських просторів набуває особливої актуальності в умовах децентралізації та активізації громадянського суспільства. Переформатування принципів управління та залучення громадян до публічного управління стає важливим фактором розвитку міст. Ревіталізація промислових зон, зокрема портових комплексів, може стати каталізатором позитивних змін, створюючи "простори-якорі" для жителів і гостей міста.

Планування та дизайн:

Збереження ідентичності: Важливо враховувати історичний та культурний контекст портової зони, зберігаючи елементи, які підкреслюють її унікальність.

Доступність та інклюзивність: Громадський простір має бути доступним для всіх категорій населення, включаючи людей з інвалідністю та батьків з малими дітьми.

Багатофункціональність: Поєднання різних функцій, таких як рекреаційні, культурні, комерційні та освітні, робить простір більш привабливим та живим.

Безпека: Важливим аспектом є забезпечення безпеки у громадському просторі, що включає освітлення, відеоспостереження та інші заходи.

Сталий розвиток:

Екологічність: Використання екологічно чистих матеріалів, озеленення території та впровадження енергоефективних технологій.

Управління відходами: Створення ефективної системи управління відходами для мінімізації забруднення.

Збереження водних ресурсів: Забезпечення якості води та стале використання водних ресурсів.

Залучення громади:

Публічні консультації: Проведення консультацій з громадськістю на всіх етапах планування та реалізації проекту.

Спільне проектування: Залучення місцевих жителів, підприємців та експертів до розробки концепції громадського простору.

Підтримка місцевих ініціатив: Створення можливостей для реалізації місцевих ініціатив та проектів у громадському просторі.

В Україні вже є приклади успішної ревіталізації промислових зон, які можуть бути використані при перетворенні портових комплексів.

Ревіталізація промзони заводу "Арсенал" (Рис. 11). Проект показав, як можна перетворити закриту промислову територію в центрі міста на відкритий громадський простір з ресторанами, коворкінгом та пішохідною зоною.

"Арт-завод Платформа" (Рис. 12). Створений на території колишнього заводу, став центром культурного життя, залучаючи відвідувачів різноманітними подіями та заходами. [10.]

Рис. 11. Завод "Арсенал", Київ, Україна

Рис. 12. "Арт-завод Платформа", Київ, Україна

Миколаїв має унікальну можливість перетворити свої портові території на місця для відпочинку та активного дозвілля. Розвиток зелених зон, велосипедних доріжок та пішохідних маршрутів може сприяти залученню молоді та сімей до активного способу життя. (Рис. 13, 14). [11]

Рис. 13. Парк Перемоги, Миколаїв, Україна

Рис. 14. Проект реновації парку Перемоги, Миколаїв, Україна

Рис. 14. (продовження) Проект реновації парку Перемоги, Миколаїв, Україна

Важливо враховувати специфіку кожного порту. Одеса, наприклад, має величезний туристичний потенціал завдяки своїй історії та культурній спадщині. Створення привабливих громадських просторів на набережній може не лише покращити якість життя мешканців, але й залучити туристів. Це може включати в себе відкриття кафе, ресторанів, культурних центрів і арт-просторів на території колишніх промислових об'єктів.

У 2018 році Одеська міська рада оголосила конкурс на кращу пропозицію з благоустрою зеленої зони. Проект-колаборація архітектурного бюро Space Odyssey Architects, ландшафтної студії Kotsiuba Landscape Architecture і одеського урбаніста Олександра Горенюка отримав головну нагороду і замовлення на виконання проектної документації. Пропонується відкрити порт містянам та активізувати простір між ним та містом, який вважається промзоною (Рис. 15, 16). [12.]

Рис. 15. Проект реновації зеленої зони схилів поряд з бульваром Михайла Жванецького, Одеса, Україна

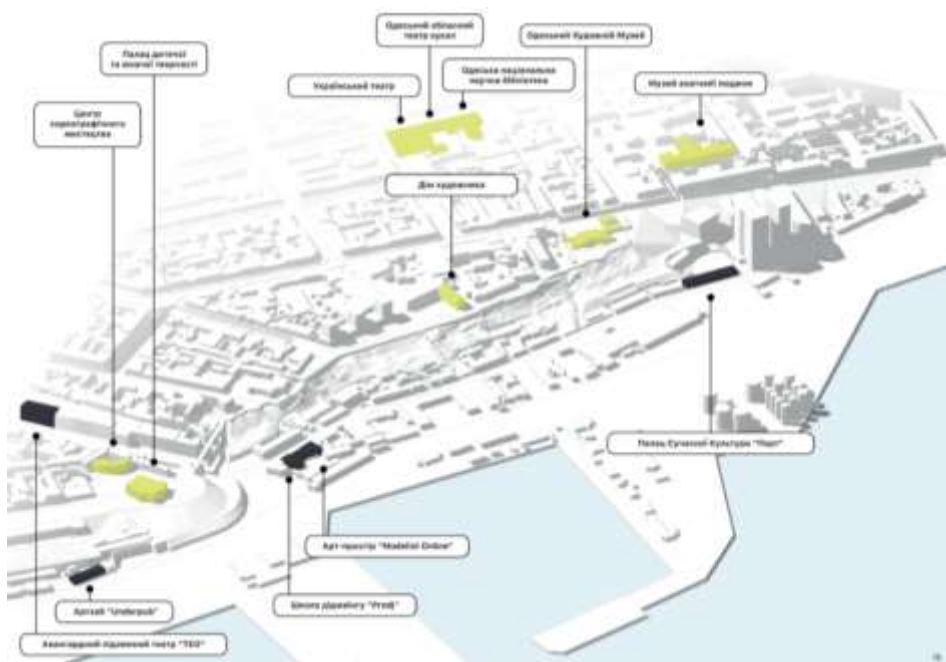

Рис. 16. Проект реновації зеленої зони схилів поряд з бульваром Михайла Жванецького, Одеса,

Ці приклади демонструють потенціал перетворення промислових зон на багатофункціональні громадські простори, які сприяють розвитку економіки, культури та соціальної сфери міста.

Залучення громади є критично важливим етапом у процесі трансформації портів комплексів. Громадські консультації можуть допомогти зрозуміти потреби мешканців і визначити пріоритети для розвитку територій. Важливо створити платформу для діалогу між місцевою владою, бізнесом і громадськістю. Це дозволить не лише отримати зворотний зв'язок щодо проектів, але й залучити мешканців до їх реалізації. [13.]

Успішні приклади з інших країн показують, що активна участь громади може значно підвищити ефективність проектів.

Перетворення портів комплексів в Україні стикається з рядом викликів. По-перше, це фінансове питання — реалізація великих проектів вимагає значних інвестицій. Необхідно шукати можливості для залучення державного фінансування, а також приватних інвестицій через партнерство з бізнесом.

По-друге, регуляторні бар'єри можуть стати серйозною перешкодою для реалізації проектів. Необхідно спростити процедури отримання дозволів та узгодження проектною документації.

По-третє, екологічні проблеми залишаються актуальними для багатьох портів територій України. Забруднення води та ґрунту вимагає комплексного підходу до очищення і реабілітації територій перед їх подальшим використанням як громадських просторів. [14.]

Однак, незважаючи на ці виклики, перспективи розвитку громадських просторів у портів комплексах України виглядають обнадійливо. Це не лише можливість покращити якість життя мешканців міст, але й створити нові робочі місця та залучити туристичний потік.

Висновок. У сучасному глобалізованому світі перетворення портів комплексів у відкриті громадські простори набуває особливого значення як для збереження історичної спадщини, так і для стимулювання економічного розвитку та соціальної інтеграції. Досвід США демонструє, як через активне залучення місцевих громад, модернізацію застарілих промислових зон і впровадження інноваційних технологій вдається створити динамічні та функціональні міські простори, що поєднують історичну автентичність із сучасними потребами мешканців та відвідувачів. Європейський шлях характеризується балансом між збереженням культурних традицій та інтеграцією елементів сталого розвитку, що дозволяє трансформувати портів території в осередки культурного життя та туризму, враховуючи при цьому екологічні та архітектурні аспекти. У свою чергу, Азія демонструє приклади стрімкого перетворення портів районів завдяки впровадженню сучасних технологій, розвиненій інфраструктурі та мультифункціональному підходу, який сприяє зростанню економічної активності та створенню комфортного середовища для широких верств населення.

Перейшовши до контексту України, можна відзначити, що вітчизняний досвід реформування портів комплексів вже включає низку позитивних зрушень. Проведені реконструкційні роботи, конкурси з залученням міської влади, впроваджені концепції інтеграції культурних, освітніх та рекреаційних елементів у міський простір свідчать про усвідомлення необхідності створення привабливого середовища для мешканців і туристів. Проте, для досягнення високих стандартів якості життя і забезпечення сталого розвитку регіонів необхідно систематизувати і розширити вже наявні практики, посилити партнерство між владою, бізнесом і громадськістю, а також активно впроваджувати інноваційні підходи, запозичені з досвіду США, Європи та Азії.

Подальші кроки повинні бути зосереджені на комплексній стратегії, яка включає як модернізацію інфраструктури, так і створення нових форм соціально-культурної взаємодії. Слід приділяти особливу увагу екологічній складовій, розвивати інфраструктуру для активного відпочинку та туризму, зберігати історико-культурну спадщину портів територій і стимулювати розвиток бізнесу. Водночас важливо враховувати інтереси різних груп населення та забезпечувати відкритість прийняття рішень через активне залучення громадськості до планування та реалізації проектів. Таким чином, об'єднання міжнародного досвіду та національних ініціатив сприятиме створенню унікальних, інноваційних та

гармонійних просторів, здатних стати осередками сталого розвитку і соціальної згуртованості, що позитивно вплине як на економіку, так і на якість життя мешканців України.

Перспективи подальших досліджень. В даній сфері перспективи є надзвичайно широкими і актуальними. Важливо продовжувати міждисциплінарні дослідження, що поєднують містобудівну, соціологічну, економічну та екологічну оцінку, з метою визначення оптимальних моделей трансформації портових просторів. Дослідження можуть зосередитися на розробці інноваційних підходів до інтеграції цифрових технологій у процес планування та управління громадськими просторами, а також на впровадженні концепцій сталого розвитку через використання зелених технологій та енергоефективних рішень. Не менш важливим є аналіз ролі участі місцевих громад у прийнятті рішень, що визначають архітектурно-планувальні стратегії, і формування умов для адаптації просторового середовища до сучасних потреб. Проведення порівняльних досліджень із залученням міжнародного досвіду сприятиме адаптації передових практик до специфіки українських умов. Сучасні методи аналізу даних, включаючи опитування, моделювання сценаріїв та експериментальні проекти, дозволять розробити ефективні індикатори оцінки впливу реалізованих заходів на якість життя мешканців. Об'єднання наукових зусиль, міжнародного досвіду та місцевих інновацій створить передумови для формування унікальних моделей трансформації портових просторів, що сприятимуть подальшому сталому розвитку регіонів і підвищенню рівня комфорту життя населення.

Таким чином, інтеграція накопиченого міжнародного досвіду та українських ініціатив створює сприятливі умови для майбутніх досліджень, спрямованих на оптимізацію перетворення портових комплексів у динамічні, інноваційні та соціально-орієнтовані простори.

Література

- [1.] Sepe, M. / Contemporary approaches to healthy and livable public spaces: Proximity, flexibility, and diversification // стаття, Urban Des Int, 2025. Джерело: <https://link.springer.com/article/10.1057/s41289-024-00263-2#citeas> (дата звернення: 10.02.2025)
- [2.] О.С. Савицька, В.В. Халін / Соціально-економічні аспекти реновації портових територій // стаття, Архітектурний вісник КНУБА : наук.-вироб. зб. / Київ. нац. ун-т буд-ва і архіт. ; відп. ред. П. М. Куліков. - Київ : КНУБА, 2016. Випуск 8-9. - С. 434-438. Джерело: <https://repository.knuba.edu.ua/items/7d8d85ad-0e58-44ab-a1c3-ed627698a3eb> (дата звернення: 10.02.2025)
- [3.] О.С. Савицька, Л.В. Левченко / Реновація портових територій в історичній частині міст // стаття, Збірник наукових праць РЕГІОНАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ АРХІТЕКТУРИ ТА МІСТОБУДУВАННЯ. 2021. Випуск №15. 51-56. Джерело: https://www.academia.edu/85419023/Renovation_of_the_Port_Territories_in_the_Historical_Part_of_the_Cities (дата звернення: 05.02.2025)
- [4.] Мерилова І.О., Невгомонний Г.У., Речиц О.А., Турган І.В., / Еколого-містобудівні форми реновації депресивних територій великого міста // Містобудування та територіальне планування, Випуск №80, 2022, с. 283-234. Джерело: <https://mtp.knuba.edu.ua/article/view/264455> (дата звернення: 10.12.2024)
- [5.] О.М. Стасюк, Н.О. Федяй / Систематизація факторів впливу на розвиток морських портів України // стаття, Вісник економіки транспорту і промисловості, Випуск № 74, 2021, с. 51-61. Джерело: https://www.researchgate.net/publication/371458841_SISTEMATIZACIA_FAKTORIV_VPLIVU_NA_ROZVITOK_MORSKI_H_PORTIV_UKRAINI (дата звернення: 10.02.2025)

- [6.] Н.С. Соснова / Теоретико-методологічні основи формування громадських просторів міст України // дисертація, Національний університет «Львівська політехніка», Теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури. Джерело: <https://lpnu.ua/sites/default/files/2021/dissertation/10294/disertaciya-sosnova-2.pdf> (дата звернення: 23.04.2024)
- [7.] Коваль В.В., Котлубай В.О, С.А. Горбаченко / Стан та особливості удосконалення механізмів регулювання портової галузі // стаття, ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ, ЕКОНОМІКА І СУСПІЛЬСТВО, Випуск №16, 2018, с. 144-149. Джерело: https://economyandsociety.in.ua/journals/16_ukr/22.pdf (дата звернення: 25.12.2024)
- [8.] Щербань О.С., / Міжнародна науково-практична конференція / Екологія та сталий розвиток портів / (24.10.2023) Джерело: <https://karazin.ua/en/conferences/mizhnarodna-naukovo-praktychna-konferentsiia-laquo-ekolohii/> (дата звернення 01.02.2025)
- [9.] Одеський морський торговельний порт. Вікіпедія. Вільна енциклопедія. Джерело: https://uk.wikipedia.org/wiki/Одеський_морський_торговельний_порт (дата звернення 24.05.2023)
- [10.] Д. Кухаренко, A Development. Джерело: <https://rau.ua/ru/news/darya-kuharenko-a-station/> (дата звернення 01.02.2025)
- [11.] Парк Перемоги (Миколаїв). Вікіпедія. Вільна енциклопедія. Джерело: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Парк_Перемоги\(Миколаїв\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Парк_Перемоги(Миколаїв)) (дата звернення 08.02.2025)
- [12.] Zhanna's Lyaburb Park. Джерело: <https://kotsiuba.com/en/project/park-zhanni-lyaburb>
- [13.] P. Pintos / Revitalized Public Spaces: Fostering Human Connections in Cities. / Джерело: <https://www.archdaily.com/945220/revitalized-public-spaces-fostering-human-connections-in-cities> (дата звернення 01.02.2025)
- [14.] Кисельов, В., Кисельова, Г. / ГРОМАДСЬКІ ПРОСТОРИ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕКОНСТРУКЦІЇ МІСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА // стаття, *Містобудування та територіальне планування*, Випуск №78, 2021, с. 266–275. Джерело: <https://mtp.knuba.edu.ua/article/view/250505> (дата звернення 01.02.2025)

References

- [1.] Sepe, M. / Contemporary approaches to healthy and livable public spaces: Proximity, flexibility, and diversification // article, Urban Des Int, 2025. Source: <https://link.springer.com/article/10.1057/s41289-024-00263-2#citeas> (retrieved: 10.02.2025)
- [2.] Savytska O.S., Khalin V.V. / Socio-economic aspects of the renovation of port territories article, Architectural Bulletin of KNUBA : scientific and production collection / Kyiv National University of Civil Engineering and Architecture ; edited by P.M. Kulikov. - Kyiv : KNUBA, 2016. Issue 8-9. - С. 434-438. Source: <https://repository.knuba.edu.ua/items/7d8d85ad-0e58-44ab-a1c3-ed627698a3eb> (retrieved: 10.02.2025)
- [3.] O.S. Savytska, L.V. Levchenko / Renovation of port areas in the historical part of cities // article, Collection of scientific works REGIONAL PROBLEMS OF ARCHITECTURE AND URBAN DEVELOPMENT. 2021. Issue #15. 51-56. Source: https://www.academia.edu/85419023/Renovation_of_the_Port_Territories_in_the_Historical_Part_of_the_Cities (retrieved: 05.02.2025)
- [4.] Merilova I.O., Nevgomonny G.U., Rechits O.A., Turgan I.V., / Ecological and urban planning forms of renovation of depressed territories of a large city // Urban Planning and Territorial Planning, Issue №80, 2022, pp. 283-234. Source: <https://mtp.knuba.edu.ua/article/view/264455> (retrieved: 10.12.2024)

- [5.] O.M. Stasiuk, N.O. Fedai / Systematization of factors of influence on the development of seaports of Ukraine // article, Journal of Transport and Industry Economics, Issue No. 74, 2021, pp. 51-61. Source: https://www.researchgate.net/publication/371458841_SISTEMATIZACIA_FAKTORIV_VPLIVU_NA_ROZVITOK_MORSKIH_PORTIV_UKRAINI (retrieved: 10.02.2025)
- [6.] N.S. Sosnova / Theoretical and methodological foundations of the formation of public spaces in Ukrainian cities // dissertation, Lviv Polytechnic National University, Theory of Architecture, Restoration of Architectural Monuments. Source: <https://lpnu.ua/sites/default/files/2021/dissertation/10294/disertaciya-sosnova-2.pdf> (retrieved: 23.04.2024)
- [7.] Koval V.V., Kotlubai V.O., Gorbachenko S.A. / The state and features of improving the mechanisms of regulation of the port industry // article, ECONOMY AND MANAGEMENT OF THE NATIONAL GOVERNMENT, ECONOMY AND SOCIETY, Issue No. 16, 2018, pp. 144-149. Source: https://economyandsociety.in.ua/journals/16_ukr/22.pdf (retrieved: 25.12.2024)
- [8.] Shcherban O.S., / International Scientific and Practical Conference / Ecology and Sustainable Development of Ports / (24.10.2023) Source: <https://karazin.ua/en/conferences/mizhnarodna-naukovo-praktychna-konferentsiia-laquo-ekolohii> (retrieved: 01.02.2025)
- [9.] Odesa Commercial Sea Port. Wikipedia, the free encyclopedia. Source: https://uk.wikipedia.org/wiki/Одеський_морський_торговельний_порт (retrieved: 05/24/2023)
- [10.] D. Kukharenko, A Development. Source: <https://rau.ua/ru/news/darya-kuharenko-a-station> (retrieved: 01.02. 2025)
- [11.] Victory Park (Mykolaiv). Wikipedia, the free encyclopedia. Source: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Парк_Перемоги\(Миколаїв\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Парк_Перемоги(Миколаїв)) (retrieved: 08.02.2025)
- [12.] Zhanna's Lyaburb Park. Source: <https://kotsiuba.com/en/project/park-zhanni-lyaburb>
- [13.] P. Pintos / Revitalized Public Spaces: Fostering Human Connections in Cities: <https://www.archdaily.com/945220/revitalized-public-spaces-fostering-human-connections-in-cities> (retrieved: 01.02. 2025)
- [14.] Kiselyov, V., Kiselyova, G. / PUBLIC SPACES AS A TOOL FOR THE REConstruction of the Urban Environment // article, Urban Planning and Territorial Planning, Issue №78, 2021, pp. 266-275. Source: <https://mtp.knuba.edu.ua/article/view/250505> (retrieved: 01.02.2025)

PUBLIC SPACES IN PORT COMPLEXES: CREATING AN ATTRACTIVE ENVIRONMENT FOR RESIDENTS AND VISITORS

¹Kondratiuk V.

vovakondratyukk@gmail.com, ORCID: 0000-0002-2457-2949

¹*Odesa State Academy of Civil Engineering and Architecture
Didrichson St., 4, Odessa, 65029, Ukraine*

Abstract. This study examines the evolution and significance of public spaces in port complexes as dynamic nodes of urban life where economic activity, cultural exchange, and environmental quality converge. Port complexes, traditionally viewed exclusively as centers of industrial logistics, are increasingly being redefined as catalysts for urban revitalization and public engagement. This article outlines a conceptual framework that combines urban planning, landscape architecture, and social policy to explore how public spaces in port areas can improve the quality of

life for residents and create an attractive environment for visitors. Drawing on interdisciplinary approaches and recent global research, the analysis evaluates case studies from Europe, Asia and North America that demonstrate that well-designed public spaces in port complexes contribute to sustainable urban development by promoting social inclusion, economic diversification and environmental sustainability. In addition, the study identifies challenges and opportunities specific to post-industrial waterfronts, emphasizing adaptive reuse, mixed-use development, and public participation in planning processes. The study findings suggest that targeted interventions in port areas can transform neglected spaces into vibrant community centers. This study not only summarizes international experience, but also critically analyzes the contextual factors that influence urban waterfronts in Ukraine, including socio-economic transformations and regional planning practices. As a result, the article offers strategic recommendations for urban planners and policy makers, advocating for integrated design approaches that balance heritage preservation with innovative spatial programming to realize the full potential of port complexes as multifunctional public spaces.

Keywords: port complexes, public spaces, urban regeneration, public space design, sustainable design, waterfront redevelopment, public engagement, post-conflict reconstruction, cultural heritage, globalization.